

הרב גדלי' אבערלאנדער

רב קהילת 'היכל מנחם' מאנסי
מח"ס 'פדין-הבן כהלכתו', 'מנהג אבותינו בידינו' על מנהגי ישראל

בענין הדלקת נרות שבת בנשים אורחות

-א-

לעיל דאכסנאי שאין לו חדר מיוחד משתתף עם בעל הבית בפרוטה, ואמאי כתב כאן דמדליקות בברכה ואפי' בשאר מקומות.

הנשים החמירו על עצמן אפי' באופן שאינן מחוייבות

ולכאורה הביאור בזה דאין הכי נמי נשים שאני. דאף שמעיקר הדין אין הדלקה באורח ולא חילקו בין אשה לאיש, מ"מ הנשים החמירו על עצמן להדליק נר שבת בכל אופן.

ואמנם מצינו בפוסקים שלימדו זכות על מנהג הנשים וצדדו בכמה צדדי היתר ליישב מנהגם.

ראה בשו"ת מהרי"ל (סי' נג) שנשאל בנשים המתארחות בבית אחרים שנהגו שמדליקות נרות שבת בבית הכנסת - אם נכון מנהגם, ואם רשאות לברך על הדלקתן. והשיב וז"ל: קצת נראה ליישב מנהג זה, דנרות אלו הנוספים חשיב לשלום בית אע"ג דבלא"ה איכא נרות טובא... דכל מה דמתוסף אורה יש בה שלום בית טפי ושמחה יתירה להנאת אורה בכל זוויות וזוויות. ואע"ג דבסמ"ג כתב דכל נר שאין בו צרכי אכילה - אין מברכים עליו... חזינן דלא נהיגן כוותיה שהרי מדליקים בבית ואוכלים בחצר כמש"כ הגדולים. וא"ת התם הוא צורך אכילה שמשמש במקום הנר לצורך מידי דאכילה, ה"נ אפשר בבית הכנסת דעבדי מילי דנהנה בו הלילה לצורך אכילה. עכ"ל בקיצור.

הרי לן כמה צדדים וצידי צדדים צידד

א. בענין נשים המתארחות בשבת חוץ לביתם, מצינו שהקילו הפוסקים בענין הדלקת הנרות על ידן, בשונה מכללי דיני אכסנאי. ויש בזה כמה אופנים וכמה דינים ונסדרם לפי הענין.

בעולת שבת (סעיף י') כתב דאם יש נשים הרבה בבית אחד ואין לכל אחת שולחן בפני עצמן להדליק שם - יכולות לברך על נרות שעומדים בבית בשאר מקומות שמשמשים שם.

והנה העו"ש סתם ולא ביאר באיזה אופן מיירי אם נשים אלו דרות כולם באותו בית (ב' וג' בע"ב), או מיירי באורחות המתארחות בבית בעה"ב, שהרי פשוט שדינם שונה.

(ולכאורה נראה דמיירי באופן דב' וג' בע"ב שדיבר מזה תחילה בס"ח ע"ד הרמ"א שהמנהג שמדליקים כולם, וע"ז הוסיף כאן שיכולות להדליק בשאר חדרים שאין שם אורה, ולא דוקא במקום האכילה. אלא שא"כ צ"ע שכן בדין ב' וג' בע"ב מסיק העו"ש שיותר נכון שידליק א' ויצאו כולם בזה, וא"כ למה כתב כאן בסעיף י' בסתמא שכולן מדליקות ואפי' בחדרים אחרים).

והנה בשו"ע הרב (סי"ד) הביא דברי העו"ש לענין אורחות, שאם יש נשים רבות בבית אחד יכולות להדליק גם בשאר מקומות, ובלבד שיהא מקום שמשמש שם בשבת, (עיי"ש היטב בסעיף יד וטו דמיירי באורחות), ולכאורה צ"ב, כיון שהן אורחות - דינן מבואר

1 ואולי י"ל דדין השתתפות דאכסנאי נאמר רק לפוטרו, דסגי בכך ואינו צריך להדליק בעצמו, אך אם רוצה יכול שלא לצאת בנרו של בעה"ב ולהדליק בעצמו וכפי שהארכנו בזה במק"א. ולפ"ז מובן שהנשים רשאות להחמיר על עצמן.

דכמה נשים על שולחן אחד שכתב הרמ"א שהמנהג לברך נראה שגם הב"י יודה שכשכבר נהגו אין עוד חשש פתחון פה ע"ז, שעל ברכה שהונהגה אין שום חשש ברכה לבטלה בשום צד, ושייך בזה "וצונו", כיון דהוא מצוה דהנשים מוחזקות מהאמהות ז"ל הק' והלאה, וכבר קבעו חובה על עצמם, שלא תהיה שום אשה שנישאת פעם אחת לאיש בלי הדלקת ב' נרות... וגם במנורה א' אין קפידא", ע"כ.

ובשולחן שלמה להגרש"ז אויערבאך (סי' רסג ס"ח) הוסיף בזה, דע"י שקבלו על עצמן מצוה זו ומקפידות ע"ז מאד – אפשר שנעשה מנהג חשוב, ולכן מותר לברך על כך, כמו שמברכים על הדלקת נרות בבית הכנסת מטעם זה, ראה ב"י סי' תרעח.

ב. אמנם עדיין יש מקום לחלק בין אורחות סתם לאורחות הסמוכות על שולחן בעל הבית, דהנה בשו"ע הרב אחר שהביא דין הנ"ל כתב (סט"ו): "בד"א כשאוכלת משלה אבל אם היא סמוכה על שולחן בעל הבית – אינה יכולה לברך שם... שאין חיוב נר שבת חל עליה כלל, לפי שהיא בכלל בני ביתו של בעל הבית ונפטרת בנרו, ע"כ. וכוונתו עפ"מ שמבואר (ראה שו"ע"ר סי' רסג ס"ט בסופו) דאורח הסמוך על שולחן בעל הבית הרי הוא כבני ביתו ממש וא"כ יש לו כבר נר דהיינו נרו של בעל הבית שכל בני ביתו נפטרים בו. ולכן אינו יכול לברך שם.

ויתירה מכך כתב שם הרב דאף אם בעל הבית יעשה אותה שליח להדליק בשאר החדרים בשבילו אעפ"כ לא תוכל לברך על הדלקה זו, מאחר שבעל הבית או אשתו כבר בירכו במקום א' ופטרו בברכה זו את כל החדרים שחייב להדליק. ולכן גם שלוחו לא יכול לברך שם.

אלא שמסיק הרב שם ש"יש חולקים

המהרי"ל ליישב מנהג הנשים הנ"ל שמדליקות בבית הכנסת שהוא דחוק טובא מכמה טעמים: א. שהרי מתארחות בבית אחרים ופטורות מנר כלל. ב. שמדליקות בבית הכנסת שאינו מקום אכילה. ג. וגם שבבית הכנסת יש כבר אורה. ד. שהרי אין זה מקום שלהם ואין להם שום חיוב להדליק שם. ואעפ"כ צידד המהרי"ל ליישב מנהגם להדליק ולברך, אף שהוא דחוק מאוד. ועל כרחק סברת המהרי"ל בזה היא מצד שהנשים מקפידות מאד להדליק, וחוששות טובא בזה (וע"פ המשנה דעל ג' מצוות נשים), ולכן כל כמה דאפשר למצוא טעדיקי למנהגם, ואפי' בדוחק, הניחם מהרי"ל במנהגם². (ומסתבר שלגבי אנשים הרוצים להדליק באופן הנ"ל – לא היה מתיר מהרי"ל).

ואולי מזה יצא לו לרבינו הרב להתיר לאורחות להדליק בבית בעה"ב, הן במקום האכילה, הן בשאר חדרים שמשמשים שם.

וכנראה שכך גם דעת שאר הפוסקים שסתמו דבריהם בענין זה, ראה חיי אדם (כלל ה ס"ב) שכתב: נוהגין שמברכין הרבה נשים בבית אחד שכל מה שמוסיפים אורה יש בו שמחה יתירה, ע"כ. והנה דין זה הוא מהמבואר בשו"ע בדין ב' וג' בע"ב שכולם יכולים להדליק משום תוספת אורה, והחיי אדם העתיק לשון זה וסתם דבריו, ומשמע דמיירי אפי' באורחות, אף שלפני כן (בסעיף י') כתב בפירוש באורחים שיברך א' ויוציא כולם, אלא ודאי כנ"ל דנשים שאני. וראה גם במשנ"ב (סקמ"ה) שהביא דין זה וסתם ולא פירש באיזה אופן מיירי. וביותר משמע כן מדברי הערוך השולחן וכפי שיבואר להלן.

ובטעם המנהג וההיתר שהקילו בזה גדולי הפוסקים י"ל כמש"כ באשל אברהם להגה"ק מבוטשאטש (סק"ח) וז"ל: "אודות הברכות

2 ראה מאירי (שבת כג, ב) בדין נר חנוכה ונר שבת, נר שבת עדיף משום שלום ביתו, שהביא יש מפרשים ענין שלום ביתו "מצד אשתו שהמצוה מסורה לה". צא וראה עד כמה חששו לזה חז"ל, עד שמחמת זה דוחה לנר חנוכה.

כבר ותוקע בשביל להוציא השומעין ידי חובתן - צריך לברך, כיון שמחויב במצוה זו מחמת ערבות, ודלא כמש"כ בעולת שבת שם.

העולה מכל הנ"ל דיש מקום מצד הדין לומר ששליח שמדליק הנר במקום שבעל הבית מחוייב בו ובשליחותו - נעשה מכח זה מחויב במצוה, וממילא יכול ג"כ לברך על זה, אע"פ שהוא נגד דעת העולת שבת והחק יעקב ועוד פוסקים, גם דלסברא זו קשה דיש כאן משום ברכה שאין צריכה שהרי כל הויכוח הוא לענין דיעבר באופן שלא שמע הברכה וכדומה, אבל לכתחילה צריך השליח לשמוע כמש"כ השו"ע שם, דאל"כ כיון שהיא מצוה א' - יש בזה משום ברכה שאין צריכה, וא"כ מה יהני לן לענין האשה המדלקת בבית בעל הבית, דודאי דלכתחילה צריכה לשמוע ולא לברך בעצמה וכמש"כ הרב ז"ל (בסי' ריג ס"ז) דכיון שאין המצוה נגמרת עד שידליק בכל החדרים, א"כ די בברכה אחת ואסור לגרום לברכה שאין צריכה.

אלא שמ"מ מסיק שם הרב שנתפשט המנהג במדינות אלו" שמדליקות אף בכה"ג, ולכאורה גם בזה נראה שאין ההכרעה מצד הדין אלא מצד המנהג, והוא כנ"ל שציידו הפוסקים כל טצדקי ליישב מנהג הנשים, כיון שהקפידו על עצמן להדליק בכל אופן.

ג. וגדולה מזו מצינו שמנהג הנשים אף כשהן אורחות וסמוכות על שולחן בעל הבית מדליקות אצל השולחן ובברכה, וכפי שכתב בתהלה לדוד (סק"ז): אבל בסמוכים על שולחן בעל הבית וכן בנים הסמוכים על שולחן אביהם ואין עליהם חיוב הדלקה כלל, לא ידעתי אם יכולים לברך על תוס' אורה (ובשלמא כשמדליקין בשאר חדרים ובשליחות בעל הבית - הם פוטרים הבעל הבית מחיובו וע"ז מברכין כנ"ל בקו"א), אבל כשמדליקים במקום שאין בו אלא תוספת אורה הרי אין שום חיוב בתוספת אורה ועל מה קאי הברכה, אך גם בזה המנהג לברך, וצ"ע.

(ומתירים להדליק בשאר חדרים), וכן נתפשט המנהג במקומות אלו", ובקו"א (שם סק"ה) האריך לבאר יסוד הענין דמקום הספק בזה הוא אם שליח שמקיים חלק מהמצוה המוטלת על בעל הבית צריך לברך על כך או שנכלל בברכת בעל הבית. דהנה בשו"ע (סי' תלב ס"ב) כתב דאם בעל הבית רוצה יעמיד בני ביתו אצלו בשעה שמברך ויתפזרו לבדוק איש איש במקומו על סמך ברכה שברך בעל הבית. ובעולת שבת תמה על זה למה צריך שיעמדו אצלו בשעת הברכה, דגם בלא שישמעו הברכה יוכלו לבדוק בשליחותו שהרי בעל הבית כבר בירך על מצותו והם יבדקו מכוחו. וכתב ע"ז החק יעקב דזה אינו, דאף שיכול לעשות שליח לקיים המצוה במקומו מ"מ השליח אינו יכול לבדוק בלא ברכה, וכל שלא שמע מבעל הבית - אין לו ברכה, ולברך בעצמו אינו יכול דכיון שכבר בירך בעל הבית ואי אפשר לברך על מצוה אחת ב' פעמים, ולכן הצריך בשו"ע שישמעו הברכה מבעל הבית. אמנם הרב שם בקו"א האריך לבאר דמנ"ל להחק יעקב דאין השליח יכול לברך על מה שבודק הוא אם לא שמע מבעל הבית, דמאחר שהוא שלוחו ומצווה על חלק זה של המצוה א"כ מכח ערבות נתחייב במצוה זו ובברכה עליה, ואף שבעל הבית עצמו נפטר בברכה אחת לכל החדרים, מ"מ השליח שחייב במצוה זו מכח ערבות - צריך לברך על מצותו, דמה לי שמקיים מחמת עצמו ומה לי מקיים מחמת ערבות. והביא לזה סמך גדול מלשון השו"ע (סי' תקפה ס"ג) דאם התחיל לתקוע וא"י להשלים - יתקע אחר, ודי בברכה שבירך ראשון והוא שיהיו שם התוקעים האחרונים בשעת ברכה, והוא מדברי הרא"ש. ובב"י (ס"ז) הוסיף וז"ל: "ומשמע דהיינו דוקא כשהיה שם התוקע בשעת הברכה, אבל אם לא היה שם באותה שעה צריך הוא לברך בודאי", ודייק הרב ז"ל בדבריו שהחייב לברך אינו מצד התוקע עצמו שרוצה לצאת בזה אלא אפי' הוא עצמו יצא

ודמי לשני בעלי בתים בבית אחד, דכל אחד מדליק ומברך על מנורה שלו, כמ"ש רמ"א בש"ע סי' רס"ג ס"ח דכל מה שנוסף אורה יש בו משלום הבית... בפרט שגם היא יודעת מזה, א"כ היא ג"כ אינה מכוונת בברכתה רק על זה, וגם הוא אינו מכוין לצאת בברכתה לכן יחזיקו במנהגו, עכ"ל. והיינו שמחדש בסוף דבריו שאם אחד מכוון לפירוש שלא לצאת בהדלקת אשתו או בהדלקת בעל הבית וכדומה, שפיר יכול להדליק בעצמו בברכה מכיון שהוא מסלק את עצמו ממצות הדלקה של אשתו או של בעל הבית ויכול להדליק בברכה משום תוס' אורה.

וכן מבואר בשו"ת רב פעלים (ח"ב או"ח סי' ג) שכותב ג"כ להתיר לבעל שרוצה להדליק בחדר שלו ולברך היכא שהבעל יקדים להדליק ולברך קודם שתברך האשה, עיי"ש. וגם כאן צריכים ליסוד של סילוק, כיון דבשעה שהבעל מדליק קודם אשתו לכאורה נפטר כל הבית וכל הבני בית בברכתו כיון שהוא הוא הבעל הבית וא"כ האיך ידליק אחר כך אשתו בברכה, ע"כ משום שהאשה מסלקת את עצמה ממצאת בהדלקת הבעל.

מקום ההדלקה

הנה בשו"ע הרב (שם סי"ד) כתב דיכולות הנשים האורחות לברך גם בשאר מקומות ובלבד שיהא מקום שמשתמשים בו בשבת, ואפי' אם רק אחרים משתמשים שם צרכי אכילה - יכולה לברך³.

ומקור דבריו הוא מדברי המג"א (סקכ"א) שכתב: "אותן המדליקים בבית האכסדרא אין מברכין... שאין זה מצוה המוטלת עליו וגם אין משתמשים בו צרכי אכילה, אבל אם משתמשים בו צרכי אכילה - אפי' אחר יכול לברך". ובמחצית השקל ביאר דבריו דאירי

גם בערוך השלחן (ס"ז) כתב וז"ל: "ובנות ישראל נוהגות לברך כל אחת בעצמה אף כשהן אצל אמן (אף שהאיש בכה"ג אין מברך וסומך על ברכת אשתו, משום דהחיוב הוא רק על המשפחה מ"מ) הבנות מפני שהן נצטוות יותר מברכות כל אחת ואחת", ע"כ.

והנה מנהג זה צ"ב דלכאורה אין לזה שום סמך ואחידה בגדרי ההלכה וכנ"ל, אלא שאעפ"כ נתפשט המנהג כך, ולא טרחו הפוסקים לבטלו, ואפשר דיסוד הדברים הוא כנ"ל, שאחר שנתפשט המנהג הרי זה גופא הוא צד מצוה, וכנ"ל מדברי האשל אברהם (בוטשאטש) - שעל ברכה שהונהגה אין חשש ברכה לבטלה בשום צד, ושייך בזה "וצונו".

וראה שולחן שלמה (ס"ח) שדן בענייני לענין זוגות הבאים לאכול בליל שבת בבית הוריהם שמדליקים ומברכים אע"פ שאוכלים על שולחן בעל הבית, ואין חוששין לברכה לבטלה וצידד שם להתיר וז"ל: "ונראה הטעם דכיון דכל הנשים הנשואות מקפידות מאד על מצוה זו - לכן אפשר שנעשה כמנהג חשוב ואפשר לברך על כך, כמו שמברכין על נר חנוכה בביהכ"ס, וה"נ במנהג חשוב זה - אף שמעיקר הדין הוא נקבע להנאת אורה, קבלו על עצמן הדלקת נרות לכבוד שבת בכל אופן שהוא, ועדיין צ"ע".

והביאור בזה י"ל על פי יסוד שחידש לנו הגאון רבי ארי' ליבוש באלחובר ז"ל בשו"ת שם אריה (ווילנא תרל"ג, או"ח סי' טו) בשאלה אם מותר לבעל להדליק בחדר אחר ממקום שהדליקה אשתו ולברך עליו, וכותב וז"ל: "ולדעתי אם האשה מברכת בחדר אחד והבעל בחדר השני לית לן בה, ויכול לברך, ואפילו אם ירצה האיש לברך בחדר אחד עם האשה, ואינו רוצה לצאת במה שאשתו מדלקת עליו, ג"כ רשאי דהא מחוייב כמותה,

3 והיינו שמקום שמשתמשים בו לצרכי אכילה יש בו עדיפות על מקום שמשתמשים בו רק לשאר צרכים (שינה וכדומה). שבשאר מקומות יכולה להדליק רק אם היא עצמה נהנית שם, ובמקום שמשתמשים לצרכי אכילה (דהוי במקום אכילה ממש) יכולה להדליק אף אם רק אחרים ישתמשו שם.

חריפא להדליק אפי' בלא צרכי אכילה, הנה יותר מבואר הוא בתשובתו להלן (סי' קמד) שנשאל לגבי נר שבת לבחורים המדליקים בחדרים שלא במקום האכילה, אם אפשר לברך שם, משום דעת הסמ"ג הנ"ל. וכתב "דלא דמי דמ"מ הכא משתמשים לצורך אכילה להכין כליהם וכלי סעודה, משא"כ בבית הכנסת. וכ"ש לכולהו רבוותא דפסקו לברך כשחל יוה"כ בשבת ולא חיישנין אדסמ"ג אלא חשבי ליה שלום בית אפי' בלא אכילה", ע"כ. הרי להדיא דמסיק דלדידן דנקטינן דמדליקין ביוה"כ אפשר להדליק אפי' במקום שאין בו צרכי אכילה כלל.

וכ"ה בשו"ת מהרי"ל החדשות (סי' מה) בענין המדליקים בשעה מוקדמת מבעוד יום, שכתב למצוא להן תקנה, כיון שסמוך לערב מתחיל להאפיל והנר מוסיף אורה להלוכך ולתשמישן שבאותו מקום שהנר דולק שם, הו"ל תענוג ושמחה טפי ע"י הנר, ושפיר מתהני מיניה לשום תשמיש וסגי, כמו נר שבחדרי הבחורים דהוה לתשמיש ולא לאכילה ובעי ברכה, ע"כ.

והנה המג"א (בסקי"ג) העתיק דברי מהרי"ל הנ"ל (סי' קמד) לענין בחורים שמדליקים משום שלום בית אפי' בלא צרכי אכילה. אלא שלהלן (סקט"ו) בדין ב' וג' בעלי בתים שמדליקים משום תוספת אורה הביא דברי מהרי"ל הנ"ל (סי' נג) שלא הכריע, ומשמע מהמג"א דדעתו קצת דבעינן שיהי' עכ"פ מקום של צרכי אכילה. ושוב להלן בדין מדליקין בבית ואוכלים בחצר העתיק המג"א (סקי"ז) המשך לשון המהרי"ל שם ד"אם משתמש שום דבר לאור הנר ליכא איסורא". ומשמע שחזר בו ודעתו דדי בשימוש כלשהו. וכן נקט גם להלן (סקכ"ג) דלדידן דס"ל כמהרי"ל - כל הבית הוה מקומו.

באורח שאין לו חדר מיוחד לעצמו, ולכן באכסדרא שאינו מקום המיוחד לו אינו יכול לברך, מאחר שהמצוה שם מוטלת על בעל הבית, אלא א"כ משתמשים שם לצורך אכילה אז יוכל האורח לברך שם. והיינו שנתחדש לן דאורח (שאינו לו חדר לעצמו) יכול להדליק בבית בעל הבית במקום שמשתמשים בו צרכי אכילה כיון שהמקום חייב בנר. ואפילו אם האורח עצמו לא ישתמש שם. וכנראה שכך ביאר גם הרב ז"ל הנ"ל, (והפמ"ג א"א שם ביאר בדרך אחרת דלא מיירי באורח כלל).

והנה יסוד הדבר דבעינן שיהא מקום שמשתמשים בו צרכי אכילה הוא במג"א (סקט"ו) בשם מהרי"ל, והוא בשו"ת מהרי"ל הנ"ל שנשאל לגבי נשים המדליקות בבית הכנסת, ואחד מצדדי הספק הוא משום שבת הכנסת אינו מקום אכילה, וע"ז השיב וז"ל: אע"ג דבסמ"ג כתב דכל נר שאינו לצורך אכילה אין מברכין עליו, [ודלא ככל רבותינו שכתבו לברך כשחל יוה"כ בשבת], מ"מ חזינן דלא נהיגין כוותיה, כמו שכתבת (השואל) שמדליקין בבית ואוכלים בחצר וכמש"כ הגדולים. וא"ת התם הוא צורך אכילה שמשתמש במקום נר לצורך מידי לאכילה, ה"נ אפשר בבית הכנסת דעבדי מילי דנהנה בו הלילה לצורך אכילה וקל למצוא, עכ"ל.

ומתוך דברי המהרי"ל נראה דלא הוזהק לסברת "מקום שמשתמש בו לצורך אכילה" אלא כדי ליישב המנהג גם לשיטת סמ"ג דבעינן נר דוקא במקום אכילה, וחידוש דדי במקום שמשתמשים ל"צורך אכילה", והוי מכלל נר לאכילה. אך לשיטת כל רבותינו דמברכין על נר ביוה"כ אע"ג דלית ביה סרך אכילה כלל (כמו שהזכיר המהרי"ל שם) א"כ פשוט דלא בעינן גם מקום צורך אכילה, ודי במקום שמשתמשים בו שימוש כלשהו. ואף שלא הכריע המהרי"ל כאן בסכינא

4 והנה מהרי"ל עצמו הוסיף כאן "כדפירשתי לעיל" ואפשר כוונתו למה שכתב לעיל דעכ"פ צריך שיהי' מקום לצרכי אכילה. (אך אפשר גם דכוונתו דאחי"נ דסגי בשימוש כלשהו כיון דכל מה דצריך מקום אכילה הוא רק לדעת

שאינן משתמשים בו צורך אכילה אלא שימוש אחר - עדיף מלהדליק במקום האכילה כיון ששם מדליק לצורך כלשהו, ויכול לסמוך על הסברה שהזכיר הרב ז"ל בקו"א שמדליק בשליחותו של בעל הבית ויכול לברך עליו, ואילו במקום האכילה מדליק משום תוספת אורה, ולא שייך סברת הרב הנ"ל דהרי תוספת אורה זו אין בעל הבית מחויב בה.

אך מאידך י"ל דמאחר שכבר נתפשט המנהג שנשים מדליקות בכל מקום וכפי שנזכר בתשובות מהרי"ל הנ"ל - אפשר דאין צורך להדר ולהדליק במקום שיש בו חיוב טפי, מאחר שכך נהגו וגדול כח המנהג, וע"ד שכתב באשל אברהם בוטשאטש הנ"ל שמאחר שכבר נהגו אין עוד חשש פתחון פה ע"ז, שעל ברכה שהונהגה אין שום חשש ברכה לבטלה בשום צד, ושייך בזה "וצוננו", כיון שהוא מצוה דהנשים מוחזקות מהאמהות ז"ל הק' והלאה, וכבר קבעו חובה על עצמם, שלא תהיה שום אשה שנישאת פ"א לאיש בלי הדלקת ב' נרות... וגם במנורה אחת אין קפידא" ע"כ. ודון מיניה לעניינינו.

עוד יש לדון בזה, דבזמנינו משתמשים באור החשמל נמצא שגם אם מדלקת במקום משתמשים צרכי אכילה או בשאר חדרים או שעכ"פ מגיע לשם אור חשמל משאר חדרים, וכמצוי - אין הדלקה אלא משום תוספת אורה, ושוב אנו צריכים להסתמך על היתר התוספת אורה, וא"כ ודאי דעדיף תוספת אורה במקום האכילה מתוספת אורה שבשאר חדרים. ובפרט לפי דעת האומרים שלא נאמר דין הדלקה משום תוספת אורה, אלא במקום אכילה.

ולפ"ז צ"ב מש"כ (בסקכ"א, לפי הבנת מחצית השקל) לחלק בין מקום משתמשים שימוש סתם למקום משתמשים בו צרכי אכילה, דלכאורה אין סברא לחלק ביניהם, ובודאי שלא בדעת המג"א אחר דסתם ב' פעמים דלא בעינן מקום של צרכי אכילה כלל. וכן יש לתמוה בדברי רבינו הרב ז"ל שנקט במקום משתמשים בו צרכי אכילה הוא דין בפני עצמו, ועדיף משאר מקומות כנ"ל. וראה עולת שבת (סעיף י') שכתב לענין הדלקת נר שלא במקום אכילה וז"ל: דכללא נקטינן דבכל מקום שמדליק כדי לעשות שם איזה תשיש איכא משום שלום בית וראוי לברך עליו.

ועכ"פ למעשה אותן נשים שמדליקות בבית בעל הבית כפי המנהג הנ"ל יש לעיין היכן ידליקו. דלכאורה עדיף שידליקו שלא במקום האכילה ששם מדליק בעל הבית עצמו, אלא במקום אחר משתמשים בו צרכי אכילה (כגון במטבח), שהרי לדעת המחצית השקל ושו"ע הרב בדעת המג"א יכול אורח להדליק שם כנ"ל, ואפי' אם רק אחרים משתמשים ולא המדליק עצמו. וא"כ עדיף להדליק שם מלהדליק במקום האכילה ששם אין ההדלקה אלא משום תוספת אורה, דבפשטות אורח אינו בכלל הדין תוספת אורה שנאמר בשו"ע לגבי ב' וג' בע"ב ושאני התם שכולם בעלי בתים וחייבים מצ"ע כולם בנר, ומשו"כ נקטינן דמדליקים עכ"פ מצד תוספת אורה, אך באורח שאינו בעל הבית - ואין לו חיוב להדליק שם - ליתא לסברא זו, וא"כ נמצא שכל הדלקתם היא משום המנהג וכפי שלימד עליהם זכות המהרי"ל ולכן עדיף שידליקו נרם במקום אחר משתמשים בו עכ"פ צורך אכילה.

ואפשר עוד דאפי' להדליק בחדר אחר -

הסמ"א, אך המג"א העתיק דברי המהרי"ל מתוך דברי הבי" בסוף הסימן, שלא הביא סיוע זה, וממילא משמע דדי בשמוש כלשהו. וממנו העתיקו שאר האחרונים, וזו הדרך החיים שכתב באוכלים בחצר שצריך שיהיו הנרות דולקים במקום משתמשים בו צרכי אכילה דוקא. וצ"ע לזה במשנ"ב. וצ"ע בכל זה, דאולי מהרי"ל עצמו לא נתכוון לזה וכנ"ל.